

VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI URBANISMU NA VŠB-TU OSTRAVA

Martina Peřínková, Veronika Schwarz, Matuš Záhradník

Výuka urbanistických témat začíná získáváním teoretických znalostí z historie, typologie, výukou legislativy a územního plánování, včleňováním důležitého aspektu vegetace ve městech a z aktuálních realizací ze současné tvorby světových architektů. Tímto dokážou studenti architektonické a urbanistické prostředí rozpoznat a porozumět mu. Na základě teoretických znalostí jsou studenti schopni vytvářet první návrhy veřejného prostoru a prezentovat je na půdě školy. Vznikají studentské práce, které se ve spolupráci s orgánem města či obce realizují na skutečných místech. Touto formou vznikají mladistvé projekty, které zvyšují estetickou kvalitu života v obcích a městech skrze školní lavice.

Úvod

Je důležité začleňovat do výchovy a vzdělávání rozvoj území a péči o vnímání prostoru kolem nás? Veřejný prostor charakterizuje společný prostor

mezi jednotlivými hmotami objektů. Člověk nemusí být architekt nebo urbanista, aby tento prostor vnímal a užíval ho. Z tohoto důvodu je nutností nejen veřejný prostor, ale obecně prostor, který nás obklopuje, implemento-

vat jak v rámci vzdělávacího procesu vysokých škol urbanistického a architektonického zaměření, tak v procesu vzdělávání široké veřejnosti. Poukázat tak na jejich zapojení při jeho rozvoji. V první linii se bezpochyby nacháze-

Náves Velká Polom

„Chodník z brokátu“, převzato z [3]

ji studenti vysokých škol, kteří budou jeho podobu ovlivňovat a utvářet v dalších generacích.

„Zapomněli jsme stavět město. Jediný, kdo s tímto tématem umí pracovat, jsou dopravní inženýři a tvůrci obchodních center. Přivlastnili si veřejný prostor (a město), protože architekti s ním neumí pracovat, neumí ho znát, sdílet a hájit.“ [1]

Jak zmiňuje samotný autor citátu, tvoření veřejného prostoru je relativně náročný úkol vzhledem ke komplikovanosti jednotlivých řešení. Při tvorbě veřejných

prostor se tak neobejdeme bez tří pilířů zmíněných Vitruviem,¹⁾ které neplatí jen pro stavby samotné. Návrh urbanismu je v podstatě stavba ve větším měřítku.

„Obecně vzato jsou ztracené prostory ty nevládné části města, které přímo volají po přestavbě – antiprostory, které nepřinášejí nic pozitivního svému okolí nebo uživatelům.“ [2] Město, obec disponuje různými plochami, nejde o rozšiřování území, ale o využití současných lokalit, které svým dosavadním stavem nepřidávají na estetice města. Právě tato místa je nutno řešit pro potřeby širšího kontextu území.

1) Vitruviovy pilíře architektury hovoří o správném návrhu objektu se všemi náležitostmi s nimi spojenými. Této problematice se věnuje v 10 kapitolách, ve kterých rozebírá problematiku architektury od správného výběru lokality až po ukládání materiálu a podrobný návrh antické stavby. Základem však zůstává firmitas, utilitas a venustas – tedy stabilita, užitečnost a estetika.

Metodika výuky

Budoucí absolventi Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava (VŠB-TUO), Fakulty stavební, a to zvláště oboru architektury, získávají znalosti z dějin architektury. Seznamují se s historickými veřejnými prostory a se základy skladby sídel. Teoretické informace z dějin historie si dále prohlubují v předmětech zaměřených na urbanismus a územní plánování. Seznamují se nejen se základní terminologií urbanismu a územního plánování, vývojem stavby měst a jejich kompozicí, ale také s plánovacími aspekty a legislativou, které ovlivňují utváření sídel a krajiny. Po získání znalostí jsou schopni nejen analyzovat, ale i syntetizovat dané architektonické a urbanistické prostředí a porozumět mu. Veřejné prostory nejsou tvořeny jen domy a prostory mezi nimi. Důležitou součástí hraje i vegetace. Pro správné uchopení zeleně v sídlech je vyučován samostatný předmět, ve kterém posluchači získávají nejen teoretické informace o vegetaci, ale také navštěvují dané lokality se správnou sadovnickou úpravou, nebo naopak se zanedbanou lokalitou, která vyžaduje pozornost.

Na základě těchto teoretických znalostí se plynule navazuje na samotnou tvorbu veřejných prostorů v ateliéru urbanismu. Studenti individuálně řeší zadané neurbanizované lokality. Tyto lokality jsou vybírány ve spolupráci s obcemi a městy. Vznikají tak návrhy regulačních plánů a urbánních struktur, které jsou poté prezentovány zastupitelům obce či města. Několik návrhů se podařilo v komunikaci s obcí uskutečnit.

Výsledky

Jednou ze zrealizovaných vysokoškolských prací je řešení návsi ve Velké Polomi. Několik vzniklých návrhů bylo prezentováno zastupitelům vedení obce i samotným občanům. Na základě předvedených projektů byl občanem vybrán projekt studenta Jiřího Vyoralu v rámci jeho zadání ateliérové tvorby.

Realizace tohoto veřejného prostoru získala nominaci v architektonické České ceně za architekturu 2019. Na tomto příkladu jde vidět úspěšná spolupráce VŠB-TUO se správním orgánem obce a veřejností.

V průběhu tvorby veřejných prostor a území si své znalosti zdokonalují v předmětech zaměřených na detailnější řešení architektonického prostoru a urbanistického detailu. Příkladem řešení urbanistického detailu ve veřejném prostoru jsou návrhy pro město Rýmařov, o které město požádalo Katedru architektury VŠB-TUO. Úkolem bylo vytvořit artefakty do veřejného prostoru města. Na tento popud bylo vytvořeno dvacet návrhů uměleckých intervencí. Jedním z úspěšných projektů, který se podařilo zrealizovat, byl „Chodník z brokátu“. Tento návrh odkazuje na tradice textilnictví v kraji od studentky Veroniky Prokopové v předmětu Architektonické modelování. Realizace dalších studentských prací je v řešení se samotným zadavatelem.

Závěr

Po roce 1989 byla zanedbána infrastruktura sídel, a proto první investice v 90. letech patřily obnově inženýrské infrastruktury a základních veřejných prostor. Do nového milénia byly tyto základní úkoly ve většině sídel vyřešeny. V posledních letech nastává doba vyššího stupně organizace krajiny, tedy vytváření veřejného prostoru vysoké uživatelské kvality. Města za sebou mají architektonické soutěže ve spolupráci s kvalifikovanými architekty a rovněž mají zkušenosti i se spoluprací s vysokými školami. Mladí lidé vnášejí do návrhů otevřenost a kreativnost bez jakékoliv zaujatosti a možnosti střetu zájmu. Nové postřehy získávají také ze zahraničních pobytů Erasmu a Mobility, které jsou neocenitelné. Tyto zahraniční cesty přispívají k úspěchu a kvalitě urbanisticko-architektonických řešení veřejných prostor. Napříč mnoha obory vysokých škol vzniká spolupráce, která obohacuje znalosti a dovednosti zapoje-

ných aktérů. Zároveň se zvyšuje životní úroveň a navrací se formování a začleňování umění do veřejného prostoru. Tímto vznikla mezioborová spolupráce a utužování mezi vysokými školami a širokou veřejností v zastoupení vedení měst. Výsledkem je vytváření lepší kvality života ve městech a veřejných prostorech.

Použité zdroje:

- [1] JEHLÍK, J. *Obec a sídlo: o krajině, urbanismu a architektuře*. Ausdruck Books, 2013. [vid. 2022-11-29]. [on-line]. Dostupné z: <https://www.knizniklub.cz/knihy/157430-obec-a-sidlo-o-krajině-urbanismu-a-architektuře.html>.
- [2] FIALOVÁ, I. *Architektura a současné město*. Zlatý řez, 2017. [vid. 2022-11-29]. [on-line]. Dostupné z: <https://www.dobre-knihy.cz/architektura-a-soucasne-mesto-347582.html>.
- [3] „Před radnicí vznikne chodník s brokátovým vzorem“. [vid. 2022-11-29]. [on-line]. Dostupné z: <https://www.rymarov.cz/2905-pred-radnici-vznikne-chodnik-s-brokatovym-vzorem>.

*prof. Ing. Martina Peřínková, Ph.D.
Ing. arch. Veronika Schwarz
Ing. arch. Matúš Záhradník
Fakulta stavební*

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

ENGLISH ABSTRACT

Education in Urban Planning at the VSB – Technical University of Ostrava, by Martina Peřínková, Veronika Schwarz & Matúš Záhradník

The teaching of urban topics begins with the acquisition of theoretical knowledge in history, typology, teaching legislation and spatial planning, incorporating the important aspect of greenery in cities and current developments resulting from the work of contemporary world architects. In this way, students can recognize and understand the architectural and urban environment. Based on the theoretical knowledge, students can create their first designs for public space and present them within the faculty. Student works are created and implemented for real places in cooperation with the city or municipal authorities. This results in fresh projects enhancing the aesthetic quality of life in towns and cities emerging from academic backgrounds.